

Obraćanje visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU Valentina Inzka na seminaru IEDC – Bledske škole menadžmenta o izazovima transformacije Bosne i Hercegovine

Hitne mjere mogu zaustaviti ekonomski pad BiH

Dame i gospodo,

U nekoliko navrata do sada imao sam priliku da učestvujem na seminarima koje organizira Bledska škola menadžmenta i uvijek mi je drago kad mi se ukaže takva prilika. Moje kolege i ja trošimo većinu svoga vremena na politička pitanja – a ipak naši naponi neće uspjeti ako budemo radili u vakuumu. Potrebno je načiniti pomake u nekoliko pravaca – a jedan od ključnih područja u kojem su pomaci od suštinskog značaja jeste, naravno, ekonomija.

Ja ne smatram da su ekonomija i poslovno okruženje na neki način dopunske aktivnosti niti da su manje važni od politike.

Vjerujem da je poslovni svijet, i po sadržaju i po pristupu,

ključ za oporavak Bosne i Hercegovine i transformaciju Jugoistočne Evrope.

- Po sadržaju, jer oporavak i transformacija ne bi imali smisla da ne uključuju *ekonomski* oporavak i *ekonomsku* transformaciju.
- Po pristupu, jer poslovne tehnike mogu uspjeti – i već uspijevaju – čak i u političkoj kulturi koja je puna nedostataka i promašaja.

Mjere koje će zaustaviti ekonomski pad Bosne i Hercegovine

Ja sam u proteklim sedmicama dosta pričao o koracima koje treba poduzeti da bi se zaustavio ekonomski pad Bosne i Hercegovine i da bi se ona vratila na put stabilnosti i prosperiteta. A ti koraci su hitniji samim time što su iza nas izbori i imamo priliku da krenemo naprijed nakon višegodišnjeg zastoja.

Neću sada ulaziti u detalje ovog programa – koraci koje treba poduzeti su većini vas poznati. Oni su plan za bolje poslovno okruženje. Oni se implementiraju u susjednim zemljama kao dio procesa integracije u EU, i naravno, već su implementirani u državama članicama EU i stalno se unapređuju.

Ukratko, potrebno je pravilno regulirano i nepodijeljeno unutrašnje tržište u Bosni i Hercegovini koje će privlačiti investicije, održavati rast zaposlenosti i štititi potrošače.

To mora biti kolektivni prioritet sljedećih vlasti.

Vodstvo u poslovnom svijetu

Danas smo ovdje da bismo razgovarali o izazovima transformacije Bosne i Hercegovine – izazovima da se na ovaj prioritet pruži zajednički odgovor. I želio bih da razmotrimo

načine na koje poslovna zajednica može pomoći političkom establišmentu da efikasno odgovori na ovaj izazov.

Budući da je ovo seminar o "vođstvu" želio bih se fokusirati na to kako lideri iz privrede mogu poduzeti inicijativu. Kako mogu prilagoditi svoje poslovno okruženje tako da ono radi u njihovu korist – i kako, čineći to, mogu tu korist proširiti na cijelo stanovništvo.

Naišao sam na dva citata o vođstvu, iz sasvim različitih historijskih perioda, ali mislim da oba govore o istoj istini.

Američki predsjednik Dwight Eisenhower šalio se da je – citiram – "vođstvo vještina da nekoga drugog navedete da uradi ono što vi želite da se uradi i to zato što on to sam želi."

Sumnjam da je kineski filozof Lao Tzu imao isti smisao za sažete izreke kao Eisenhower, ali i on je rekao nešto slično.

"Vođa je najbolji kada narod gotovo i ne zna da on postoji," pisao je Lao Tzu. "Kada završi svoj posao i kada postigne svoj cilj, narod će reći: to smo sami uradili!"

I Eisenhower i Lao Tzu imaju istu poruku: vođstvo znači navesti ljude da urade ono što sami već žele.

U tom smislu, političko vođstvo u tržišnoj demokratiji treba da stvori uvjete u kojima cjelokupni pojedinačni dinamizam poduzetnika, trgovca, nastavnika, automehaničara, vozača taksija može da se oslobodi. Ljudi će uraditi ono što žele: idealno, sistem bi jednostavno trebao da im olakša da, kada posao urade, to im donese uspjeh.

Na kraju će i poduzetnik, i inženjer, i poljoprivrednik da se osvrnu na rezultat svoga rada i kažu: *mi* smo ovo uradili.

A tako i treba.

Na funkcionalnom tržištu, vrijedan rad biva nagrađen. Marljiv trud donosi profit.

Mislim da tu nije samo riječ o vlastitom interesu. Na kraju krajeva, pokretanje biznisa uključuje i dosta suosjećanja, razumijevanja šta javnost želi. Uključuje ambiciju i nagradu, ali uključuje i komunikaciju sa cijelom zajednicom.

Ljudi koji žele bolje poslovati veoma često također žele stvoriti bolji svijet, ili barem bolje okruženje u susjedstvu.

To mogu učiniti tako što će pomoći onim manje sretnim. Ali, čak i ako se ne bave potpunom filantropijom, stvaranjem uspješnog biznisa te radnih mjesta koja uspješni biznisi neminovno donose, pomoći će da se podigne životni standard u svim segmentima.

Uspješan biznis je osnovni stub održive i napredne ekonomije, koja omogućava građanima da žive i rade u dostojanstvu.

Model za pozitivne promjene

Ekonomski program koji je Bosna i Hercegovina pristala provesti u okviru aktivnosti u cilju pristupanja Evropskoj uniji predstavlja model za stvaranje tržišta na kojem se mogu desiti ovakve pozitivne promjene.

Ali za ples je potrebno dvoje (uzgred, ne vjerujem da je Lau Tzu ikada upotrijebio tu izreku, dok predsjednik Eisenhower možda i jeste). U Bosni i Hercegovini poslovna zajednica je pokazala više entuzijazma za brzi plesni ritam od političkog establišmenta.

Mislim da je ovdje izuzetno važna uloga lidera.

Biznis mora povesti i usmjeriti politiku.

Kada kažem biznis, mislim na bilo koju vrstu produktivnog djelovanja – dakle osim menadžera i poduzetnika mislim i na ljekare, inženjere i sindikalne organizatore te na sve druge koji svakodnevno doprinose bruto domaćem dohotku ove zemlje.

Kako da privolimo političare da urade ono što želimo da urade?

Mislim da trebamo početi tako što ćemo sagledati ovo pitanje sa *njihovog* stanovišta. Možda postoje neki izuzeci, iako ne znam za njih, ali vjerujem da bi svi vodeći stranački lideri voljeli da četiri miliona građana Bosne i Hercegovine imaju pristup kvalitetnim školama, kvalitetnom stanovanju i kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti, te da svi koji žele raditi imaju pristojan posao sa pristojnom platom.

Moglo bi se tvrditi da ostvarenje ovog pozitivnog cilja nije bilo prioritet politike u BiH, ali općenito mislim da bi većina lidera voljeli da imaju ekonomiju u procvatu umjesto ekonomije koja se bori za opstanak.

Dakle, oni žele prave stvari.

Oni žele da se privreda razvija i raste.

Oni žele da privredna društva budu uspješna.

Nisu to bili u mogućnosti ostvariti u određenom smislu i zato što političari ne razumiju uvijek privredu.

Ali najveći kamen spoticanja je da se ekonomski zakoni posmatraju kao figurice na šahovskoj tabli koje treba pomjerati ili zadržavati zbog taktičke prednosti.

Stoga smatram da trebamo početi praviti veoma jasnu razliku. S jedne strane je politički program, čije izvršavanje će zahtijevati izuzetnu energiju i kreativnost. S druge strane je paket ekonomskih reformi koje treba provesti u predstojećim sedmicama i mjesecima kako bi se širenje siromaštva u Bosni i Hercegovini vratilo na raniji nivo.

Ova dva kompleta zadataka treba odvojeno riješiti.

Ekonomski propisi ne trebaju biti ostavljeni po strani dok, naprimjer, pregovori o ustavnoj reformi ne budu uspješno završeni.

Konsenzus

Dobra vijest je da postoji generalni konsenzus o tome šta treba uraditi da bi se poboljšala situacija na polju ekonomije.

Između ostalog, Bosna i Hercegovina treba moderne propise kojima se reguliraju ugovorni odnosi za cijelu zemlju – to je jedini način kako se poslovno okruženje može učiniti konkurentnim. A konkurentno poslovno okruženje je ključ za otvaranje radnih mjesta.

Ovi propisi su pripremljeni, revidirani, poboljšani i detaljno diskutirani u javnosti i spremni za usvajanje.

Propis stoji pripremljen već tri godine.

Ali je na čekanju zbog tog ukorijenjenog grijeha političkog establišmenta u BiH da ne da pristanak na neke stvari, čak i na pozitivne stvari o kojima postoji generalni dogovor, zbog političke računice.

Mislim da zajednica produktivnih građana – školskih nastavnika i vlasnika radnji i taksi prevoznika i različitih radnika i stručnjaka – mora glasno i uporno izaći i zahtijevati da se privredni propisi izvade iz dubokog leda.

Politička pitanja će biti riješena, ali većina stanovništva BiH jednostavno ne može čekati na to rješenje prije no što se poduzmu mjere da se obrne smjer kojim ide ekonomija.

Te mjere moraju biti poduzete *sad*.

Slijedite narod

Političari koji tvrde da se političko rješenje u Bosni i Hercegovini ne može ostvariti pod međunarodnim pritiskom su u

više navrata pozivali na zatvaranje OHR-a.

Pa ipak pritisak je često upravo ono što je političarima potrebno prije nego urade pravu stvar.

I taj pritisak može i treba da dođe i od građana Bosne i Hercegovine.

Mislim da tu nalazimo pravu srž vođstva.

Ono često dolazi ne sa vrha već od naroda.

Vođstvo dolazi od velike rastuće transformacije koju ostvaruju pojedinci želeći da poboljšaju stvari.

Kako je bivši britanski premijer Benjamin Disraeli rekao: «Moram slijediti narod. Zar nisam njihov lider?»

Kada političari u BiH budu «slijedili narod» i počnu ostvarivati ekonomska i socijalna poboljšanja koja žele građani – sigurno neću imati problem s tim da dozvolim političarima da preuzmu zasluge za napredak koji je ostvaren.

Čak i ako su političari spori da odgovore na volju građana, transformacija nađe način kako da se desi bez obzira na sve.

Volja građana će naći svoj put.

Bosna i Hercegovina se mijenja. Novoizabrani lideri mogu pokazati da su shvatili ovu promjenu tako što će ekonomiju staviti na dnevni red kao prvo pitanje u novim parlamentima.

A građani mogu pokazati svoju odlučnost za izgradnju prosperitetnog demokratskog društva u kome svi mogu živjeti i raditi na dostojanstven način, tako što će glasno insistirati da njihovi izabrani lideri u stvari urade ono što konstantno govore da žele uraditi – a to je da se izađe iz nezadovoljavajuće sadašnjice u budućnost koja mnogo više obećava.

Hvala vam.